

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Інститут інноваційної та післядипломної освіти

Кафедра економіки та моделювання ринкових відносин

ДИПЛОМНА РОБОТА

БАКАЛАВРА

На тему: «Стан та проблеми співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями»

("The status and problems of Ukraine's cooperation with international financial organizations")

Виконала : студентка заочної форми навчання напряму підготовки
6.030508 «Фінанси та кредит»» Георгієва Вікторія Іванівна

Науковий керівник

Лазарска Л.В.

Рецензент к.е.н., Одеського
торговельно-економічного інституту
КНТЕУ

Борисова Л.П.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ _____ від _____ 201__ р.

Захищено на засіданні ДЕК № 9

протокол № 4 від 06.06.2016 р.

Оцінка задов. та с 1

Завідувач кафедри

(підпис)

(ПШП)

Голова ДЕК

(підпис)

(ПШП)

Одеса – 2016

779148

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	8
1.1. Передумови та причини виникнення міжнародних фінансових організацій.....	8
1.2. Класифікація, цілі та функції міжнародних фінансових організацій.....	14
1.3. Основні форми співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями.....	17
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	27
2.1. Міжнародні фінансові організації, які співпрацюють з Україною.....	27
2.2. Співробітництво України з Міжнародним валютним фондом як фактор макрофінансової стабілізації.....	31
2.3. Стан та перспективи співпраці України зі Світовим банком.....	52
РОЗДІЛ III. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....	62
3.1. Сучасний стан і напрями підвищення результативності співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями.....	62
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ	

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота містить 89 сторінок, 3 таблиці, 3 рисунка, список літератури з 48 найменувань.

Предметом дослідження є стан співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є міжнародні фінансові відносини України з МВФ та Світовим Банком.

Зважаючи на актуальність теми, метою дипломної роботи є розгляд теоретичних основ співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями, оцінка його позитивного та негативного аспектів та розробка пропозицій щодо покращення відносин України з міжнародними фінансовими організаціями.

В дипломній роботі були застосовані методи наукового аналізу і синтезу, порівняння, збору і обробки інформації, дедукції і індукції, моделювання тощо. При написанні дипломної роботи було використано законодавчі і нормативні акти, підручники, навчальні посібники, статті з журналів і газет провідних сучасних фахівців

Сьогодні Україна не вповні використовує потенціал такої співпраці як щодо залучення іноземних капіталовкладень, так і розв'язання проблеми зовнішнього боргу, а також побудови довгострокових і стабільних відносин із міжнародними фінансовими структурами. Це зумовлює потребу в розробці обґрунтованої стратегії поведінки України з МФО і тактики взаємодії з ними на майбутнє, спрямованих на підвищення ефективності зовнішніх фінансових запозичень у контексті структурної перебудови економіки, її фінансового сектора тощо.

Рік виконання дипломної роботи: 2015-2016 р.р.

Рік захисту роботи: 2016 р.

ВСТУП

Актуальність теми. Після набуття державної незалежності у 1991 р. Україна почала формувати взаємовідносини з міжнародними фінансовими організаціями (МФО) – з Міжнародним валютним фондом (МВФ), Групою Всесвітнього банку (Всесвітній банк), Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Чорноморським банком торгівлі та розвитку (ЧБТР).

Вступ до зазначених організацій став першим кроком до поглиблення міжнародного співробітництва, відкрив Україні дорогу на міжнародні фінансові ринки.

МФО використовують різні форми співробітництва у взаємовідносинах з Україною, зокрема надають технічну допомогу та кредитні кошти, що залучаються для здійснення різноманітних проектів. Умови надання кредитів МВФ, ЄБРР, Всесвітнього банку, а саме процентна ставка, термін погашення, пільговий період, дуже привабливі для України, бо за багатьма показниками є кращими, ніж можна було б отримати з інших джерел.

Головне завдання при отриманні та використанні кредитів МФО – максимально можливе забезпечення національних інтересів України як позичальника з урахуванням інтересів позикодавців, відстоювання державотворчих інтересів через відповідну стратегію й тактику урядових та бізнесових кіл країни. При залученні зарубіжних коштів Україна має враховувати не лише комерційну сторону отримання доходу для повернення кредиту і загальногосподарську ефективність, а й не допускати порушення національного суверенітету й загрози економічній безпеці. Саме тому на сьогодні особливої уваги потребує визначення принципів та основ побудови взаємовідносин України з МФО, а також основних напрямків їх удосконалення.

Питання міжнародних фінансових відносин, а також діяльності міжнародних фінансових організацій знайшли своє відображення в роботах багатьох російських та зарубіжних дослідників, серед яких Н. Вудс,

Дж. Вулфенсон, І. Герчикова, Д. Дріскол, А. Екс, О. Зайцева, А. Кіреєв, В. Кузнєцов, С. Мілднер, Ю. Полунєєв, Н. Рубіні, Д. Смыслов, Дж. Стігліц, А. Халевинський, Е. Халевинська, Є. Харрел, Дж. Хорсфілд, Х. Шреплер.

Проблемами співпраці України з МФО займалися такі українські автори, як В. Базилевич, О. Белорус, В. Будкін, І. Бураковський, О. Виходцев, А. Гальчинський, В. Геєць, Л. Кістерський, Г. Климко, В. Ключко, Ю. Ковбасюк, В. Колосова, Л. Ларіонова, З. Луцишин, І. Лютий, В. Новицький, Я. Оніщук, А. Пересада, О. Плотніков, Н. Поважна, Г. П'ятаченко, Л. Саакадзе, А. Філіпенко, Г. Циганкова.

Однак багато проблем у сфері взаємовідносин України з МФО залишаються не дослідженими. Зокрема, бракує цілісного аналізу діяльності МФО в Україні, на основі якого можна було б вибудувати стратегію розвитку подальших взаємовідносин з цими організаціями.

Актуальність теми дипломної роботи обумовлюється важливим значенням взаємовідносин з МФО як для забезпечення достатніх фінансових ресурсів для здійснення системних та структурних реформ в Україні, так і для зміни відношення до України в світі; необхідністю вдосконалення державної стратегії розвитку взаємовідносин з МФО в контексті визначення основ зовнішньої та внутрішньої політики України на сучасному етапі; відсутністю аналізу факторів, які перешкоджають встановленню взаємовигідного співробітництва з МФО; недостатньою врегульованістю процедур узгодження позицій України та МФО при підготовці відповідних угод, контролю за їх виконанням; необхідністю забезпечення високого рівня ефективності залучення та використання коштів, одержаних від МФО.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є визначення основних форм та особливостей взаємовідносин України з МФО, характеру проектів, що реалізуються МФО в Україні, впливу цих організацій на соціально-економічний розвиток країни, а також розробка основних напрямків розвитку співробітництва України з цими організаціями.

Для досягнення цієї мети мною були поставлені такі завдання:

- класифікувати основні форми співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями залежно від інтересів цього співробітництва;

- визначити основні передумови посилення впливу міжнародних фінансових організацій на економіку країн світу і, зокрема, України;

- класифікувати міжнародні фінансові організації за їх функціями, повноваженнями, компетенцією, умовами набуття членства, учасниками;

- виявити особливості проектів, що реалізуються міжнародними фінансовими організаціями в Україні;

- розробити методичні рекомендації щодо підготовки та реалізації інвестиційних проектів, які фінансуються за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій в Україні;

- розробити пропозиції стосовно основних напрямків розвитку співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями.

Об'єктом дослідження є міжнародні фінансові відносини в умовах економічної інтеграції та глобалізації.

Предметом дослідження є взаємовідносини України з міжнародними фінансовими організаціями.

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано загальні методи наукового пізнання, зокрема: для дослідження передумов та причин виникнення міжнародних фінансових організацій – логічний та історичний методи; при оцінці досвіду діяльності МФО в різних країнах світу, а також у процесі аналізу проектів МФО в Україні – метод компаративного аналізу; визначення форм співробітництва України з МФО та їх сутності здійснювалося на основі методу наукової абстракції; при розробці рекомендацій щодо напрямків удосконалення співробітництва України з МФО використовувався метод системного аналізу.

Інформаційну базу дослідження складають наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, законодавчі та нормативні акти України, статистичні матеріали Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України,

меморандуми, проекти, кредитні та грантові угоди та інші інформаційні матеріали Всесвітнього банку, МВФ та ЄБРР.

ВИСНОВКИ

Дана проблема є актуальною і для України, яка пов'язує свою інтеграцію у світову економіку та вихід на міжнародні фінансові ринки з поглибленням співробітництва із такими впливовими МФО, як Міжнародний валютний фонд та група Світового банку.

За результатами комплексного дослідження отримано нові результати, які в сукупності розв'язують важливе наукове завдання – поглиблення взаємовідносин України з міжнародними фінансовими організаціями, підвищення їх ефективності.

Міжнародні фінансові організації (МФО) представляють собою міждержавні формування, що виконують функції по регулюванню відносин в сфері міжнародних фінансів. Загальна мета всіх міжнародних фінансових організацій – це розвиток співробітництва, забезпечення цілісності і стабільності кредитно-фінансових відносин.

Кожна з сучасних фінансових організацій має свій статут, власну організаційну структуру. Для кожної характерні певні умови надання кредитів, певні особливості членства та кожна з них в свій час створювалася з певною метою. Основними з них є наступні: Міжнародний валютний фонд (МВФ) і група Світового банку.

В результаті досліджень визначено, що правова природа міжнародних фінансових організацій передбачає певні особливості членства у таких організаціях. Як правило, при вступі до міжнародної організації держава повинна відповідати певним умовам, що висуваються для кандидата в члени організації. Порядок та загальні умови вступу до МФО регулюються їх установчими актами та Правилами процедури цих організацій.

Після набуття державності перед Україною постало завдання налагодження співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, що зумовлено потребами участі країни у міжнародному поділі праці та потребами у забезпеченні доступу країни до міжнародних ринків товарів,

послуг, нових технологій тощо. Членом МВФ та організацій Світового Банку наша країна стала 3 вересня 1992 року.

Незважаючи на різноманітність форм співробітництва, Україну у відносинах з міжнародними фінансовими організаціями передусім цікавило залучення дешевих фінансових ресурсів. Такі ресурси МФО виділяли під реалізацію різноманітних проектів і програм.

Розглянувши співробітництво України саме з МВФ, ми встановили, що перший свій кредит вона отримала на суму 763,1 млн. дол. США в рамках Механізму системних перетворень (МСП). Мета цієї позики - надання фінансової підтримки економіці країн, що переходили від централізованого планування до ринкової економіки.

Аналізуючи вплив кризи на відносини України з сучасними МФО, визначено, що відносини щодо руху грошових потоків дещо оживились. МВФ надав Україні стабілізаційний кредит, що в декілька разів перевищує надані раніше. Це свідчить про довіру цієї організації до нашої країни. Світовий банк також не залишив Україну в скрутні для неї часи. Це проявляється в наданні з його боку фінансової допомоги на підтримку вітчизняної економіки Україні. Також слід відмітити, що фінансування економіки країни в 2008-2009 роках збільшилося зі сторони Світового банку.

Основними результатами, які мають наукову новизну і представлені в роботі, є такі:

вперше:

- класифіковано основні форми співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями залежно від інтересів суб'єктів такого співробітництва, зокрема:

1.1. з боку України: забезпечення національних інтересів держави як рівноправного учасника міжнародного поділу праці, суб'єкта глобальних економічних і фінансових ринків; отримання нових виробничих технологій, інвестицій, інформації та безпосередньої фінансової допомоги;

1.2. з боку міжнародних фінансових організацій: розробка та реалізація проектів макроекономічної стабілізації, структурних економічних перетворень, проектів екологічного характеру та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи; моніторинг соціально-економічних і політичних процесів в Україні; надання рекомендацій обов'язкового характеру; надання технічної допомоги;

- розроблено методичні рекомендації щодо підготовки та реалізації інвестиційних проектів, що фінансуються за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, які включають: порядок підготовки та реалізації проектів, механізми і особливості проведення фінансових розрахунків, заходи щодо контролю за ходом реалізації проектів;

удосконалено:

- визначення передумов посилення впливу міжнародних фінансових організацій на економіку країн світу, зокрема: поглиблення міжнародної економічної інтеграції; глобалізація економічних та фінансових ринків; глобальна інформатизація; наростання економічного домінування транснаціональних корпорацій; посилення наднаціонального регулювання політичних, економічних та соціальних процесів;

- класифікацію міжнародних фінансових організацій відповідно до їх функцій, повноважень та компетенції, умов набуття членства, учасників;

- обґрунтування основних напрямків розвитку співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями, а саме: підвищення статусу України як суб'єкта міжнародних фінансових відносин; посилення захисту економічних інтересів України; удосконалення практики реалізації інвестиційних проектів, які фінансуються за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій;

набуло подальшого розвитку:

- формулювання функцій міжнародних фінансових організацій, зокрема таких, як: регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин; нагляд за станом міжнародної валютної системи; сприяння макроекономічній

стабілізації та структурній перебудові реального сектору економіки, поширенню досвіду трансформаційних перетворень у країнах з перехідною економікою; моніторинг розвитку економіки країн-членів та виконання ними зобов'язань перед МФО;

- визначення основних цілей, механізмів фінансування, особливостей та результатів реалізації проектів співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями, а саме: проектів макроекономічної стабілізації та структурних перетворень, інвестиційних проектів, проектів міжнародної технічної допомоги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банківська справа: Короткий словник-довідник / Уклад. А. В. Калина, В. М. Кочетков .- К.: МАУП, 2001р. - 132с.
2. Боринець С. Я. Міжнародні фінанси: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2002. – 311 с.
3. Бочан І.О., Михасюк І.Р. Глобальна економіка: Підручник. - К.: Знання, 2007. - 403 с.
4. Булатів А.С. Економіка. - М.: Бек, 2006 р.
5. Бураковський І.В. Проблеми взаємовідносин України з міжнародними фінансовими організаціями. Світова економіка: глобальна фінансова криза / І.В. Бураковський, А.В. Плотніков. - Харків: Фоліо, 2010. – С. 415
6. Васенко В. К. Валютно-фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник.- Київ: „Центр навчальної літератури”, 2004 – 216 с.
7. Вахтенко Т.П. Фінансова криза в Україні: фактори, механізми дії, заходи подолання/Т.П. Вахтенко//Фінанси України. – 2008. - №10. - С.3-21.
8. Воронкова А.Е., Єрохіна Л.В., Рябенко Л.І. Міжнародні економічні організації: Навчальний посібник. - К.: ВД „Професіонал”, 2006. - 352 с.
9. Грейт Я. «Фінансова криза і інфляція: причини виникнення, сутність і особливості прояву в Україні» 2006 р., № 1, с.651.
10. Гончаров Є., Гриценко Д. Використання міжнародних кредитних ліній для розвитку вітчизняної економіки / Схід. - №6 (72). 2005-65 с.
11. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / С.М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. - К.: КНЕУ, 2006. - 440 с.
12. Довідка про стан та перспективи співробітництва України з МВФ//<http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2932.htm>.
13. Донських М. С., Костишина О. Я. Роль міжнародних фінансових організацій в сучасній світовій економіці. Публікація 2009-го року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/68571.doc.htm

14. Дунас О. Особливості інституту членства у сучасних міжнародних фінансових організаціях//Право України. – 2007. - № 8 – С. 129-132.
15. Дунас О. Особливості та основні напрями співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями системи ООН//Право України. – 2008. - №2. – С. 112-115.
16. Жуків Е.Ф. Загальна теорія грошей і кредиту. М.: Банки і біржі. 2005 р.
17. Закон України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» від 3 червня 1992 року № 2402-ХІІ.
18. Іванко-Свиницька І.Є. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями // Фінанси України.-2002.-№8.-С.54-59.
19. Інформаційно-аналітична довідка щодо співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями// http://www.kmu.gov.ua/SpecSancii/control/uk/publish/printable_article?art_id=120098
20. Кабанов В.Г. Діяльність міжнародних фінансових організацій на вітчизняному ринку капіталів // Фінанси України – 2009. - № 9, с. 98
21. Ковбасюк Ю. Міжнародні фінансові організації і Україна: Навч. посіб. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. – 40 с.
22. Колосова В.П. Особливості кредитування Світовим банком країн з перехідною економікою // Фінанси України. - №8. – 2002. – С.48-53.
23. Кухарська Н.О., Харічков С.К. Міжнародна економічна діяльність України: Навчальний посібник. - „Одіссей”, 2006. - 455 с.
24. Л.О. Першко, М.О. Мироненко. Світовий банк та Україна: проблеми і перспективи взаємодії. – с. 337
25. Макконнел К.Р., Брю С.Л. Економіка: принципи, проблеми, політика .- К., Хагар-Демос, 1999.-785с.
26. Малиновська І.В. Співпраця України з Міжнародним валютним фондом: можливості та небезпеки. Стаття від 2009-го року. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/6/malynovska.php>

27. Мельник А. Відновлення економічного зростання та необхідність зміни антиінфляційної політики в Україні *Економіка України*, 2003 р., № 9, с.12-21
28. Міокова Н. В. Співробітництво України з Міжнародним валютним фондом / Н. В. Міокова // *Статистика України*. - 2011. - №1. - С. 86-92
29. Міжнародні фінансові організації. Управління зовнішньоекономічною діяльністю. Публікація від 16 серпня 2007-го року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://djerelo.com/economika/92-upravlinia-zovnishneekonomichnoy-ijalnistiy/6029-25>
30. Міжнародні організації: Навчальний посібник. / За ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського. - К.: ЦУЛ, 2003. - 288 с.
31. Мокій А.І., Яхно Т.П., Бабець І.Г. Міжнародні організації. Класифікація міжнародних організацій. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 280 с.
32. Носова О.В. Співпраця України з міжнародними організаціями. Національна економіка: навч. посіб.:/ за заг. Ред.. Носової О.В. – К.:Центр учбової літератури, 2013. – 512 с.
33. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник. - 2-ге вид., доп. і перероб. - К.: КНЕУ, 2001. - 240 с.
34. Рогач О.І. Міжнародні фінанси: Підручник - К.: Либідь, 2003. – 455с.
35. Савлук М.І. Гроші та кредит: Підручник. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2006. – 634 с.
36. Савченко А.Г. Пухтаєвіч Г.О., Тітьонко О.М. «Макроекономіка» 2005.- 288с.
37. Сайкевич М.І., Лебединець Л.Є. вплив міжнародного кредитування на перспективи розвитку економіки України // *Актуальні проблеми економіки*. – 2009. – №6(96). – С. 43-48.
38. Співпраця України з міжнародними економічними та політичними організаціями.<http://ru.osvita.ua/vnz/reports/politolog/15055/>.
39. Стратегія допомоги Україні на 2004-2007 роки // Світовий банк. – К.:

Видавничий дім «Козаки», 2003. – 52 с.

40. Сущенко О. Роль Міжнародного валютного фонду у макрофінансовій стабілізації України / О. Сущенко, І. Руденко // Ринок цінних паперів України. - 2010. - №1-2. - С. 23-29

41. Трифонов С.В. Україна і МВФ: шляхи подальшої співпраці // Фінанси України. – 2002. - №9. – с. 113 – 118.

42. Україна: підсумки соціально-економічного розвитку та погляд у майбутнє. Виступ Президента України Л.Д. Кучми на науковій конференції 16 листопада 2000 року // Урядовий кур'єр. - 2000. - № 216.

43. Фінанси України : наук.-теорет. та інформ.-практ. журн. / М-во фінансів України. – Київ: [б. в.], 1995. - №4. – с. 48.

44. Фінанси України : наук.-теорет. та інформ.-практ. журн. / М-во фінансів України. – Київ: [б. в.], 1995. - №10. – с. 32.

45. Фінанси України : наук.-теорет. та інформ.-практ. журн. / М-во фінансів України. – Київ: [б. в.], 1995. - №5.- с.14.

46. Хорошковський В.І. Міжнародні фінансові інститути і економічні інтереси України // Фінанси України. - №6. – 2002. – С.61-71.

47. Шелудько В.М. Фінансів ринок: Навчальний посібник. - 2-ге вид., випр. і доп. - К.: Знання-Прес, 2006 - 535 с.

48. Щербина О. І. Взаємодія держави з міжнародними фінансовими організаціями як інструмент покращення стану соціальної сфери України / О. І. Щербина // Формування ринкових відносин в Україні. - 2011. - №3. - С. 170-174